

tabbra fest. Ez a századutó és az új századelő Gécz Jánosa.

Micsoda valóság! „Hurkok és csomók és lukak együttese / megsztaná magát / de átsejlik mögüle a megszthatatlan? / Van. / Vagy mégsem? S / áttűnik-e rajta testen a lélek / a megsztható?” – írja *A találkozásban*. Amikor a vers már csaknem filozófia, s nagyobbik felét kérdőjelek lakják, az ember úgy érzi, lassan válaszolni is illenék. De hiába fortyog „arannyá főzve” a történet, „mint alkímia szutykos téglében a szenny... Mindez nem számít. / Sem őszi kert sem zug / ahol szilvalekvárgőzben az elixír rotzog / sem a kóborlások oly sok napja között / a védtelen bölcelet.” Nem számít, nem számít – jellemzően: csupa-csupá *nem!* Vajon mi a bölcebb döntés? Szembenézni velük, mint töméntelen szörnyel? Vagy nem is szörnyek ezek, hanem maga a „védtelen bölcelet”? Okosabb tehát elfordulni inét, új filozófiára várva?

KELEMEN LAJOS

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2004,*
199 oldal, 1900 Ft)

GYÓRFFY ÁKOS:

Akutagava noteszéből

Minden verseskötet különös és egyseri, de – Orwellt variálva – van-

nak különösebbek és egyszeribbek. Gyórfy Ákos új kötete, az *Akutagava noteszéből* címet viselő prózaversgyűjtemény a nyelv és a kép különös feszültségét tartja fenn: a rövid szövegek, reflexiók, leírások a látomás felé közelítenek. Nyilván nem véletlen az sem, hogy a könyv az elsősorban *A vihar kapujában* című írása révén ismert japán író mellett Keresztes Szent Jánost nevezi meg...

Tudjuk, hogy gondolkodásunk alapanyaga a nyelv; alapvetően a nyelvvel és a nyelvben értelmezzük világunkat. A kép viszont mintha a nyelv előtt derengene fel, a gondolkodás szüneteiben, ahol a nyelv megtorpan; ha lenyűgöz, a megértés sajátos intenzitását, a belátás katarzistát válthatja ki. „A kép mindenünk, amit tudásként birtokolhatunk, a kép a gondolkodás, az emlékezés és a képzelet egyetlen anyaga” – állapítja meg a szerző (49a). *Eszrevételezéseknek* nevezném ezért Gyórfy szövegeit: a jelenség, a megfigyelt látvány – a Duna-part, a hegy, egy kavics, egy tisztáson, a szeretkezés helyén kinőtt két tölgycesmete – az arányos mondatokban tiszta körvonalat kap.

Mégis rejlik ebben egyfajta paradoxon. Nyilvánvaló, hogy a megfigyelt jelenség is a megfogalmazáson, vagyis a nyelven – a notesz szövegén – keresztül tárul elénk. Gyórfy könyve határátlépés. „A főút záróvonalán szétzúzott gerinccel tekerő sikkó, ez

a kép jelentette számára az igazságot, az első szó ez volt, ami eszébe jutott, mikor az autóból meglátta valamelyik nyáron, ennyi volt csak, kibogozhatatlan, és most is csak ennyi az igazság” (12.). Az igazságra való rákérdezés nem a költészet, hanem a filozófia feladata; ezért határátlépő ez a könyv, és költői, ahogy hozzáteszi, hogy az igazsághoz a fájdalom és szorongáson keresztül jutunk el.

A folyamatosan számozott prózaverseket mintegy két és fél oldalas *metszet* előzi meg: ez a szöveg, a versektől eltérően, nem összefüggő, nem egy helyzet vagy kép kibontása, hanem mondatok sorozata. Mindegyik mondat jelentős – nevezzük őket tételmondatoknak (ha tételmondatnak nevezzük azt a hangsúlyos mondatot, amelyen elmélkedni szoktunk). A tételmondatok visszavisszaköszönnek a számozott szövegekben, sőt – egytől egyig, változatlan formában, de fordított sorrendben – a könyv végi *tiükörmetszet*ben is. A mondatnál hangsúlyosabbak így: szólamokká válnak, és valamiféle ritmust, tágan értelmezett gondolatrítmust hoznak létre, tájolják gondolatainkat.

Gyórfy könyve tágabb értelmezési keretet, széles horizontot igényel. „[...] nézek felfelé, arcomat az ég felé fordítom, ezt így leírni jó, csillagrendszerek, a Vega, az Orion, a Prédikálószték körvonalait mintha fekete fotókartonból vágták volna ki, ismerős alak, szeretem ezt a he-

gyet, szép, mit jelent ez, szép hegy, mit jelent egy ég felé fordított arccal álló ember” (51.). Második könyvével *A csónányos északi oldalának* költője (ez előző kötetének címe), mint tíz év magányos elmélkedés után Nietzsche Zarathustrája, lejött az emberek közé. Kötete helyhez kötött könyv – a Börzsönyből a „Duna-partra húzódó kisvárosba” száll alá. A hely, ahová megérkezik, *alighanem* Nagymaros. Romantikus helyszín, a hömpölygő folyam asszociációk sokaságát veti felszínre. A leszállást nem véletlenül említtem: bár nem hirdet meg új „emberüdvöt”, mint Nietzsche prófétája (távol áll tőle az efféle tételállítás), jellemző rá valamelyes prófétai gesztus, de ez éppen a megfigyelések aprólékossága – vagy, pontosítsunk, a határpasztalatokra való fogékonyság – miatt hiteles. Nem kevesebbet állít, mint hogy „az igazi jelenlét az öntudatlan, folyamatos ima” (26.).

PRÁGAI TAMÁS

(*JAK – Ulpinus-ház Kiadó, Budapest, 2004, 96 oldal, 990 Ft*)

HALLOWAY JÁNOS:

Rendszerváltó szerelmek
Szatirikus mese felnőtteknek

Felpörögnek az agykerek, valamely műfajilag áramvonalas, nagy-